

NOBEL EKONOMİ ÖDÜLLERİ

İktisat bilimi alanında dünyanın en prestijli ödülü kabul edilen Nobel İktisat ödülü, İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi tarafından, 2014 yılında **Jean TİROLE**'ye (Toulouse Üniversitesi, Toulouse-Fransa) verilmiştir. Tirole, bu ödüle "Büyük firmaların piyasa gücü ve regülasyon çalışmalarındaki katkılarından" dolayı layık görülmüştür.

JEAN TIROLE- 2014 NOBEL EKONOMİ ÖDÜLÜ

Yaşam Öyküsü: 9 Ağustos 1953'te Fransa'nın Troyes şehrinde doğan Jean Tirole, Nathalie Tirole ile evlidir. Eğitiminin önemli bir kısmını Fransa'da tamamladıktan sonra ABD'nin en prestijli okullarında eğitimini sürdürmüş olan Tirole, başarılı eğitim hayatının ardından, ABD'de kalmak yerine ülkesine dönerek, ülkesinin bilimsel rekabet gücüne katkıda bulunmuştur.

Eğitim-Kariyer: Tirole 1976 yılında Fransa'da École Polytechnique'den ve sonra 1978'de Paris, Fransa'da École Nationale des Ponts et Chaussées'den mühendislik unvanını alarak mezun olmuştur. 1978'de Paris Dauphine Üniversitesi'nden "Karar Verme Teorisi" başlıklı çalışması ile doktora derecesi kazanmıştır. 1981'de ABD'de Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nden Eric Maskin'in doktora danışmanlığı altında "Ekonomi Teorisi Üzerine Denemeler (Essays in economic theory)" başlığına sahip doktora tezini savunarak doktora derecesi almaya hak kazanmıştır. 1981'de ABD'de Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nden doktorasını aldıktan sonra 1984'e kadar Ecole des Ponts et Chausse, Fransa'da araştırmacı olarak çalışmıştır. 1984-1991'de Massachusetts Institute of Technology'de İktisat Profesörlüğü görevi yapmış ve bu kurumda günümüze kadar da misafir profesör olarak göreve devam etmiştir. 1994-1996'da École Polytechnique, Fransa'da iktisat profesörü olarak çalışmıştır. Jean-Jacques Laffont ile beraber Toulouse'da yeni bir İktisat Okulu kurma projesi üzerinde birlikte çalışmalar yapmış ve bu yeni Toulouse İktisat Okulu'nu kurmuşlardır. Tirole ayrıca Toulouse Üniversitesi'nde Sanayi İktisadi Enstitüsü'nün bilimsel direktörlüğü, Toulouse İleri Çalışmalar Enstitüsü Yönetim Kurulu üyeliği, Moral ve Politik Bilimler Akademisi üyeliği, Toulouse İktisat Okulu mütevelli heyeti başkanlığı, Fransız Stratejik Araştırma Konseyi üyeliği görevlerini yerine getirmektedir. 1995'de Ekonometri Cemiyeti'nin, 2002'de de Avrupa Ekonomi Cemiyeti'nin başkanlığını yapmıştır. 1999-2006 döneminde ve 2008'den günümüze kadar Fransa Başbakanlığı Ekonomik Analiz Konseyi üyesidir. Ekonomi ve finans bilimleri üzerinde yüzden çok bilimsel makale yazarlığının yanı sıra, çeşitli iktisat dalları üzerine oldukça geniş kapsamlı on kitabın da yazarları arasındadır.

İktisat Bilimine Katkıları: Tirole'e Nobel'i getiren çalışmalara kadar, regülasyon ekonomisi literatürü tamamen regülasyonun gerekçesinin ne olması gerektiği ve regülasyonun talep cephesi ile ilgili idi. Tirole'den daha önce Nobel ödülü sahibi olan Stigler, devletin piyasalara kamu yararını maksimize etmek için değil, bu piyasalardaki özel çıkar gruplarının kârlarını artırmak için müdahale ettiğini gösterdiğinde, regülasyon teorisi ve dolayısıyla devletin ekonomiye müdahale şekline ilişkin iktisadi algı tamamen değişti. Laffont ve Tirole, regülasyonun merkezindeki bir başka soruna el attı ve bunu çözmek için ne yapılması gerektiğini gösterdi. Onların yaklaşımına göre regülatörle, regüle edilen firma arasındaki regülasyon oyununda temel sorun, asimetrik bilginin varlığı idi. Yani, regülatörler hiçbir zaman firmanın fiyatlarını regüle ederken, gerçek maliyetler hakkında tam bilgi sahibi değildiler. Tam bilgiye sahip olan her zaman firmadır ve firma da bu bilgiyi regülatörden gizler. Bu bilgi manipülasyonu, piyasa gücüne sahip firmaların, etkin şekilde regüle edilmesini engeller. İşte Laffont ve Tirole, oyun teorisi kullanarak geliştirdikleri etkin regülasyon dizaynı ile bu bilgiden kaynaklanabilecek sorunlarının nasıl bertaraf edilebileceğini gösterdiler. Sonuç olarak, Tirole regülasyon işini kolaylaştıran ve firmaların piyasa gücünü dizginleyen sihirli bir reçete sunmamıştır. Regülasyonun nasıl daha etkili olabileceğine dair bir bakış açısı ortaya koymuştur. Jean Tirole regülasyonun sadece bir hesaplama işi olmadığını, asimetrik bilginin regülasyon ile ulaşılmak istenilen hedefler üzerinde etkili olduğunu gördü. Görmekle de yetinmeyip, bu asimetrinin nasıl azaltılabileceği konusunda yeni bir düşünce şeklinin oluşmasına katkıda bulundu. Ancak gözden kaçırılmaması gereken önemli bir nokta şudur ki: Tirole bütün bu çalışmaları 2004'te kanserden hayatını kaybeden Laffont ile yapmıştır ve Nobel ödülünün gerçek sahibinin Tirole değil, Tirole ve Laffont olduğunu söylemek daha doğru olacaktır.